

İDARİ COĞRAFYA AÇISINDAN BİR İNCELEME: TEKİRDAĞ İLİ

Kübra ERHAN¹

Öz

Zamanın gereksinimleri, artan nüfusa paralel olarak yerleşmelerin büyümesi, kamu hizmetlerinin etkin bir şekilde sağlanabilmesi, idarî sistemdeki değişiklikleri zorunlu kılmaktadır. Nüfusu giderek artan illerde, yerel yönetimler arasında yeterince koordinenin sağlanamaması, hizmetlerin aksaması ve kaynak israfı gibi sorunlara yol açmaktadır. Hizmetlerin tek merkezden yürütülmesi, mahalli yönetimler arasında koordinasyonun güçlenmesi, hizmet kalitesini arttıracığı ve birim maliyeti azaltacağı düşüncesiyle ülkemizde yeni büyükşehir belediyeleri kurulmuştur. Bunlardan biri de Tekirdağ büyükşehir belediyesi olup, 2012 yılında çıkarılan 6360 sayılı büyükşehir belediyesi kanunuyla il belediyesi büyükşehir belediyesine dönüştürülmüştür. Merkez ilçe alanında Süleymanpaşa ilçesi ve Çerkezköy ilçesi sınırlarında Kapaklı, Çorlu ilçesi sınırlarında ise Ergene ilçeleri kurularak ilçe sayısı 9'dan 11' e yükselmiştir. Gelişen sanayi sektörü ve konum özellikleri ilin göç almasında ve nüfusun artmasında etkili olmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Tekirdağ, yönetim, coğrafya, nüfus, büyükşehir belediyesi

AN ANALYSIS IN TERMS OF ADMINISTRATIVE GEOGRAPHY: TEKİRDAĞ PROVINCE

Abstract

The requirements of the time, the growth of the settlements parallel to the increasing population, the efficient provision of public services, necessitate changes in the administrative system. In cities with increasing population, lack of coordination between local administrations causes problems such as disruption of services and waste of resources. New metropolitan municipalities have been established in our country with the idea that services will be carried out from a single center, coordination between local administrations will be strengthened, service quality will be increased and unit cost will be reduced. One of them is Tekirdağ metropolitan municipality, which was established in 2012 with the metropolitan law 6360. The

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Namık Kemal Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü, kerhan@nku.edu.tr, ORCID:0000-0002-5391-8435

number of districts has increased from 9 to 11 by the establishment of Süleymanpaşa in the central district, Kapaklı in Çerkezköy district and Ergene in Çorlu district. The developing industry and its location characteristics are effective in the migration of the province and the increase of the population.

Keywords: Tekirdağ, administration, geography, population, metropolitan, municipality

İnceleme Alanının Konumu ve Başlıca Coğrafi Özellikleri

Tekirdağ ili, Türkiye'nin kuzeybatısında, Marmara Denizi'nin hemen kuzeyinde, Marmara Bölgesi Ergene ve Çatalça-Kocaeli Bölümü'nde yer almaktadır. İl topraklarının tamamı Trakya'da yer alan Tekirdağ'ın güneyde Marmara Denizine, kuzeyde Karadeniz'e kıyısı bulunmaktadır (Şekil 1). Süleymanpaşa, Marmara Ereğlisi, Şarköy ve Çorlu, Marmara denizine kıyısı bulunan ilçelerdir. Marmara Ereğlisi Sultanköy ile Şarköy İlçesi Kızılcaterzi Köyü sınırları arasında kıyı uzunluğu 150 km'dir (İnan, 2006, s.107). Malkara, Hayrabolu, Muratlı, Ergene, Çerkezköy ve Kapaklı ilçeleri denize kıyısı olmayan Trakya'nın iç kesiminde kalan ilçeleridir. Kuzeydoğuda yer alan Saray ilçesinin ise Karadeniz kıyısıyla 2,5 km'lik kıyı uzunluğu bulunmaktadır (Eroğlu, 2016, s.191; İncekara, 2006, s.117). İl toprakları, doğudan İstanbul (Silivri,Çatalca), kuzeyden Kırklareli (Vize, Lüleburgaz, Babaeski ve Pehlivan köy), batıdan Edirne (Keşan, Uzunköprü) ve Çanakkale (Gelibolu), güneyden ise Marmara Denizi ile çevrelenmiştir.

Şekil 1. Tekirdağ İli Lokasyon Haritası

Genel morfolojik karakteri plato ve vadi tabanlarından oluşan araştırma sahası hem akarsu hem de kıyı süreçlerinin etkinliği altında şekillenmiştir (Özşahin, Pektezel, Eroğlu, 2016, s.309). Tekirdağ şehri Marmara Denizi'nin jeolojik dönemlerdeki farklı seviyelerini

gösteren kıyı taraçaları üzerinde gelişmiş bir yerleşmedir (Tuncel, 2011, s.363). Bu seviye değişikliği sonucu oluşan taraçaları kıyı ovalarının gerisinde görmek mümkündür. İlin en önemli yükseltisini oluşturan Ganos (Işıklar) Dağı (945 m), şehrin güneybatısında Kumbağ'dan başlayıp, Gelibolu'ya doğru uzanır. Kıyıya doğru dik bir şekilde inen bu dağlık saha kısa boylu akarsularla derince yarılmıştır. İlin kuzeydoğusunda ise Yıldız (Istıranca) Dağları'nın uzantıları (Karatepe 484 m) yer alır. Kıyı boyunca akarsuların taşımış olduğu materyallerin birikmesiyle oluşan dar ve küçük ovalara karşın iç kesimlerde geniş tabanlı vadileri içine alan geniş ovalar (Ergene, Hayrabolu, Çene ovaları) bulunmaktadır (Kurt vd., 2003, s.38-39).

Tekirdağ'da görülen iklim tipi, Trakya'nın iç kesimleri ve Karadeniz kıyıları hariç bütün Marmara Bölgesinde hâkim olan *Yarınemli Marmara İklimi*'dir (Koçman, 1993, s.78). Yıllık ortalama sıcaklık 14,1°C, yıllık ortalama yağış 590,5 mm'dir (Eroğlu, 2016, s.193). Kıyıdan uzaklaştıkça iç kesimlere doğru denizden uzaklığın ve yükseltinin etkisiyle sıcaklık ve yağış değerlerinde küçük farklılaşmalar görülür. Karasallık ve kış aylarında Balkanlar'dan gelen soğuk havanın etkisiyle iç kesimlerde sıcaklıklar 1-2°C, yükseltinin etkisiyle Ganos Dağı'nda 3-4°C düşmektedir (Kurt vd., 2003, s.41).

İlin en önemli akarsuyunu Ergene Nehri ve kolları oluşturmaktadır. Marmara kıyıları boyunca kısa boylu, dönemlik akarsular bulunur. Bu akarsular vasıtasıyla ilin suları, Karadeniz, Marmara Denizi ve Saroz Körfezi vasıtasıyla Ege Denizi'ne ulaşmaktadır. Tekirdağ'ın kuzeyinde Istıranca Dağları'nın Karadeniz'e bakan yamaçlarının daha fazla yağış alması nedeniyle buralarda kayın ormanları gelişmiştir. Güney yamaçlarında ve güneye gelindikçe yağış şartlarının değişmesiyle meşe, gürgen, karaağaç toplulukları bulunur. Yerleşme ve diğer faaliyetler neticesinde Trakya'nın iç kesimlerinde antropojen step karakteri hâkim olmuştur. Ganos Dağı'nın kuzey yamaçlarında gürgen, meşe, ıhlamur ağaçları yer alırken, güney yamaçlarında kuru orman ve maki türleri yetişme imkânı bulmuştur (Kurt vd., 2003:40-43).

Tekirdağ ili 2018 toplam nüfusu 1029927 kişidir. Bu nüfusun yarısından fazlası (%62) başta Çorlu olmak üzere Süleymanpaşa ve Çerkezköy ilçelerinde toplanmıştır. Yıllık nüfus artış hızı 2018 yılında %24,0 olup, Türkiye yıllık nüfus artış hızından (%14,7) fazla gerçekleşmiştir. Tekirdağ'ın gerek özel konumu ve gerekse özellikle sanayi alanında istihdam imkânları neticesinde nüfusu giderek artmaktadır.

Amaç ve Metot

Bu çalışmanın amacı yerel yönetimlerde idarî düzenlemeler sonrasında meydana gelen değişimleri Tekirdağ örneği üzerinden ele almaktır. Çalışma içerisinde Tekirdağ ilinin Osmanlı Döneminden bu yana geçirdiği idarî yapılanmadaki değişikliklere değinilmiş ve Cumhuriyet Dönemi ile özellikle mevcut belediyenin büyükşehir belediyesine dönüşmesiyle beraber kır-şehir nüfusundaki farklılıklar ele alınmıştır. Öncelikle saha ile ilgili kaynaklar taranmıştır. Tekirdağ büyükşehir belediyesinden alınan il idarî haritası amaç doğrultusunda yeniden yorumlanmış, TÜİK verilerinden faydalanılarak kentsel ve kırsal mahalle nüfusları tespit edilmiş ve bu değişim sürecinde yerel yönetimlerin karşılaştığı sorunlara değinilmiştir.

Tekirdağ İlinin İdarî Coğrafya Özellikleri

Türkiye'nin mülkî idare bölümlenmesinde en büyük idarî üniteyi iller oluşturmaktadır. Birden fazla ilçenin bir araya gelmesiyle oluşan iller, valilikler ve bu makama bağlı diğer kadrolar tarafından yönetilmektedir. İlçeler ise köy idarî alanları ve belediye örgütlü yerleşmelerin idarî alanları ile bu idarî alanların içinde ya da dışında yer alan hazine arazilerinden oluşmaktadır (Koday ve Erhan, 2008, s.237, Koday, Erhan, Akbaş, 2016, s.541).

Trakya'da yer alan iller içerisinde yüzölçümü bakımından Kırklareli (6550 km²) ve Edirne'den (6218 km²) sonra 3. sırada yer alan Tekirdağ ili 6216 km²'lik yüzölçümü ile Türkiye topraklarının %0,8'ni oluşturmaktadır. İl toprakları ismini aldığı dağlardan ziyade %75 oranında geniş düzlüklerden oluşmuştur (İncekara, 2006, s.117). Topoğrafyanın önemli bir engel teşkil etmediği il arazisinde ilçe yüzölçümleri değişken olup, yüzölçümü en büyük olan ilçe Malkara (1190 km²), en küçük ilçe ise 6360 sayılı kanunla Çerkezköy'den ayrılarak kurulan Kapaklı (195 km²) ilçesidir. Nüfus büyüklüğü bakımından 81 il içerisinde 21. sırada (2018) olup, Türkiye nüfusunun %1,2'sini (1.029.927) barındıran Tekirdağ'da nüfus yoğunluğu km²'ye 165,6 kişidir. İlçeler bazında ise yeni ilçe kurulmasıyla birlikte yüzölçümü küçülmüş olan Çerkezköy (1437 km²) en yüksek nüfus yoğunluğuna sahip iken Çerkezköy'ü Çorlu (642 km²) ve Kapaklı (599 km²) ilçeleri takip etmektedir. İl nüfusunun yarıdan fazlasının (%53) yaşadığı bu ilçeler sanayinin de yoğunlaştığı alanlar olarak dikkat çekmektedir (Tablo 1). Dolayısıyla sanayi faaliyetleri nüfusun toplanmasında en önemli etken olmuştur.

Tablo 1

Tekirdağ İlinde İlçelerin Yüzölçümü, Nüfusu ve Nüfus Yoğunluğu (2018)

İlçe Adı	Toplam Nüfus (2018)	%'si	Yüzölçümü km ²	Yoğunluk km ² /kişi
Süleymanpaşa	199.960	20	1082	184
Çerkezköy	166.789	16	116	1437
Çorlu	262.862	26	409	642
Ergene	62.458	6	422	148
Hayrabolu	32.137	3	999	32
Kapaklı	116.882	11	195	599
Malkara	52.758	5	1190	44
Marmara Ereğlisi	25.873	2	194	65
Muratlı	28.537	3	398	71
Saray	49.106	5	697	70
Şarköy	32.565	3	514	63
Toplam	1.029.927	100	6216	165.6

<http://www.tekirdag.bel.tr>, TÜİK, 2018 verilerinden yararlanılmıştır.

Büyükşehir belediyesi kurulabilmesi için il merkezi konumundaki şehrin nüfusunun 750.000 ve üzeri olması şartının ilin tamamını kapsayacak şekilde 2012 (6360 sayılı kanun) yılında değiştirilmesiyle Tekirdağ'da büyükşehir belediyesi kurulabilmiştir. İl nüfusu belirtilen nüfus kriterini 2008 yılında aşmış (770.772 kişi) ve 2012 yılında 852.321 kişiye ulaşmıştır. Yıllan yıla sürekli artan nüfusuyla 2017 yılında nüfusu 1 milyonu (1.005.463 kişi) aşarak, Türkiye'nin nüfusu 1 milyonun üzerinde olan 22 ilinden biri olmuştur. TÜİK 2018 yılı verilerine göre ilin toplam nüfusu 1.029.927 kişidir. Bu nüfusun %91.1'ni kentsel nüfus, %8,9'unu ise kırsal nüfus oluşturmaktadır.

Cumhuriyet Dönemi Öncesi İdarî Değişiklikler

Tekirdağ'ın antik dönem bilinen ilk ismi Bisanthe (Kanal, 2015, s.1, Serez, 2014, s.10), bölgede yaşayan Biston Traklarına istinaden verilmiştir. Yunanlılar döneminde Rhaidestos, Romalılar döneminde Rahidestus olan Tekirdağ, Roma'nın ikiye ayrılmasıyla Bizans hakimiyetine geçmiştir. Deniz ticareti için uygun bir limana sahip olan Tekirdağ'da İuistinianos tarafından VI. Yüzyıl sonlarına doğru Tekirdağ kalesi inşa edilmiştir (Ateş, 2009, s.7-11). Rumeli toprakları ilk kez Orhan Bey'in oğlu Süleyman Paşa'nın Sırp ve Bulgarlara karşı Bizans İmparatoru Kantakuzenos'a yardımı sonucu Osmanlılara 1353'te Çimbi kalesinin verilmesiyle Türklere açılmış ve Türkler için ilk askeri üs olmuştur. (Aktepe, 1993, s.317). Süleyman Paşa'nın vefatıyla görevi devralan Murat Han, Gelibolu'dan Bozant (Bisanthe, Rodoscuk Hisarı) Hisarı'na gelerek sahanın fethini H.759 (1357) tarihinde gerçekleştirmiştir. Fetihden sonra ismi Rodoscuk olarak anılmış, Osmanlı resmi kayıtlarında ise şehrin ismi için Tekfurdağı ve Rodoscuk birlikte kullanılmıştır (Ateş, 2009, s.14-15; Kahraman, 2011, s.753; Kanal, 2015, s.11; Serez, 2014, s.8). XVI. Yüzyıl ortalarına doğru ise Tekirdağ Kazâsı olarak kaydedilmeye başlanmıştır (Ateş: 2009, s.19) Tekfurdağı isminin şehrin güneybatısında

bulunan Tekir (Ganos) Dağı'na istinaden verildiği (Darkot, 1979, s.133), Evliya Çelebi'nin ise Seyahatnamesinde, süslü cihan bağı (İrem cenneti) olarak bahsettiği Tekirdağ'ın, Rum tarihçilerin yazdıklarına göre İstanbul Tekfurlarının bağlarının burada yer aldığını ve şehrin batısı ve kuzeyinde dağların uzandığını belirtmesi üzerine, Tekfurdağı isminin buna istinaden verildiği şeklinde yorumlanmıştır (Kahraman (EÇS), 2011, s.753-760; Kanal, 2015, s.11; Serez, 2014, s.39-40). Cumhuriyet Döneminde Tekirdağ (10 Kasım 1924) ismini almıştır (Serez, 2014, s.7).

Rumeli'nin fethini takiben bölgede Vize, Kırk-Kilise, Çirmen olmak üzere üç livâ (sancak) kurulmuş ve bunlar Rumeli Beylerbeyliğini oluşturmuşlardır (Gökbilgin, 1954, s.17 (akt.Ateş,2009); Serez, 2014, s.15). Bu idarî yapılanma içinde coğrafi bir bağlantı olmamasına rağmen Tekirdağ, askeri sistem içerisinde Çirmen Sancağı'na bağlanmış ve merkezle birlikte Rodosçuk ve İncik olmak üzere iki nâhiyesi bulunmakta idi. (Ateş: 2019, s.18-19; Serez, 2014, s.15; Kanal, 2015, s.16). Osmanlı klasik döneminde Hayrabolu Nahiyesi de Çirmen Sancağı'na, Malkara Gelibolu Sancağı'na, Çorlu, Ereğli ve Saray ise Vize Sancağı'na bağlı kalmıştır. Eyalet sistemi 1860'lı yılların ortalarına kadar yapısını korumuş, 1864 yılında hazırlanan Vilayet Nizamnamesinin yürürlüğe konulmasıyla birlikte taşra yönetiminde yeni düzenlemelere gidilerek vilayet sistemine geçilmiştir. Mevcut yeni yapılanmada Tekirdağ (Tekfurdağı), Cumhuriyet Dönemine kadar Edirne Vilayeti'ne bağlı bir sancak olarak kalmıştır (Göktepe, 2014, s. 101). Bu süreçte 1877 yılında Malkara Tekfurdağı'na bağlanmıştır (Kurt vd., 2003, s.47). Vilayet yapılanmasıyla birlikte idarî sınırlar da değişmiştir. Özellikle Tekirdağ ve Gelibolu sancağına bağlı kazalar birinden alınıp diğerine bağlanmıştır. Tanzimat döneminde Tekirdağ'a bağlı Şarköy kazası (Ovamüstecip, Evreşe Nahiyeleri), sonraki süreçte Gelibolu'ya bağlanmıştır (Göktepe, 2014, s.105). 19. Yüzyıl sonlarında (1890/91) Tekirdağ Sancağı üç kaza (Çorlu, Malkara, Hayrabolu) ve beş nahiyeden (İncik, Ereğli, Naip, Ortaca, Işıklar) oluşan idarî bir yapıya sahipti (Şekil 2), (Güran,1997, s.4; Kanal, 2015, s.19; Özey, 2002, s.10; Serez, 2006, s.72-83). Ortaca ve Işıklar Nahiyesi'nin sonradan statüsünün değiştirilmesiyle nahiye sayısı 3'e (1903 Edirne Vilayeti Salnamesi) düşmüştür (Kurt vd., 2003, s.33).

Şekil 2. 1900'lü Yılların Başında Tekirdağ ve Çevresinin İdari Taksimi Haritası (Özşahin ve ark., 2016, s.310)

Nüfusun doğal seyriyle (doğumlar-ölümler) birlikte savaşlar, göçler ve iskân politikaları Tekirdağ nüfusunun değişiminde etkili faktörler olmuştur. Osmanlı Dönemi Tekirdağ ve bağluların nüfus özellikleri incelendiğinde, modern anlamda ilk nüfus sayımı olarak değerlendirilen 1831 yılı sayımlarında sadece erkek nüfusun tespiti yapılmıştır. Sayıma göre Tekirdağ nüfusu 11.557, Malkara 5.585, Çorlu 3.027, Hayrabolu 3.254, İncecik 1.672, Ereğli 755 kişi olmak üzere toplamda 25.850 kişidir (Kartal, 1995, s.195). Kadın nüfusun da sayıma dahil edildiği 1881/82- 1893 tarihi nüfus tespitinde Tekirdağ Sancağı nüfusu 48.072'si kadın, 52.629'u erkek olmak üzere toplam 100.701 kişidir (Kanal, 2015, s.107). 1905-1906 yıllarını kapsayan nüfus sayım devresinde ise sancağın nüfusu 159.002 olarak tespit edilmiştir (Kanal, 2015, s.112). Türkiye Cumhuriyeti ilk nüfus sayımı olan 1927 yılında Tekirdağ nüfusu 131.446 kişi olarak kaydedilmiştir (Behar,1996, s.63).

Cumhuriyet Dönemi İdarî Değişiklikler

20 Ocak 1921 tarihli ilk Teşkilatı Esasiye Kanununun 10. maddesinde "Türkiye, coğrafi durum ve ekonomik ilişkiler bakımından illere, iller ilçelere, ilçeler bucaklara ayrılmıştır." hükmü gereğince Tekirdağ il statüsü kazanmış fakat savaş güçlükleri neticesinde teşkilat hemen kurulamamıştır. Cumhuriyetin ilanından önce 15 Ekim 1923 tarihinde il merkezi olduğu kesinlik kazanmıştır (anayasa.tbmm.gov.tr/docs/1921; Kurt vd., 2003, s.47-48). İl statüsü kazanan Tekirdağ, Cumhuriyetin ilk yıllarında Merkez ilçe dahil Çorlu, Hayrabolu, Malkara, Saray ve Şarköy olmak üzere 6 ilçeden oluşan bir idarî yapılanmaya sahipti. Türkiye'de yeni kazaların kurulmasına dair 19.6.1957 tarihli 7033 sayılı kanunla, Çorlu'nun Muratlı Nahiyesi'nden 13 köy ve Hayrabolu'nun Damlabaşı Nahiyesi'nden 3 köyün dahil edilmesiyle Muratlı Kazasının kurulması ve Saray'a bağlı Çerkezköy Nahiyesi'nden 8 köy, Merkez Nahiyesi'nden 1 köy ve Çorlu'nun Merkez Nahiyesi'nden 1 köyün dahil edilmesiyle

Çerkezköy Kazasının kurulması kararlaştırılmıştır². Böylece Tekirdağ'ın ilçe sayısı 8'e yükselmiştir. 19.6.1987 tarihli 19507 sayılı 103 ilçe kurulmasına dair kanun gereği Çorlu'ya bağlı olan, merkezi Marmara Ereğlisi Bucak Merkezi olmak üzere aynı adla yeni bir ilçe kurulması kararlaştırılmış ve Tekirdağ ilçe sayısı 9 olmuştur³.

1982 T.C. Anayasasının 126. maddesinde “Türkiye merkezi idare kuruluşu bakımından, coğrafi durumuna, ekonomik şartlara ve kamu hizmetlerinin gereklerine göre illere; iller de diğer kademeli bölümlere ayrılır” ibaresi belirtilmiştir. Yakın zamana kadar Türkiye'nin mülkî idare kademelerini iller, ilçeler ve bucaklar oluşturuyordu (www.tbmm.gov.tr/anayasa; Özçağlar, 2018). Kademeli olarak bucakların idarî sistemdeki statüsü önemini kaybetmiş ve resmi olarak 2014 yılı 6552 sayılı kanun ile tüm illerde kaldırılmış, bucağa bağlı belde ve köyler bucağın bağlı olduğu idarî birime bağlanmıştır. Böylece Türkiye'de mülkî idare kademelenmesi il ve ilçe olarak iki kademeli hale getirilmiştir. İller yönetsel bölgeleri, ilçeler yönetsel bölümleri, belediyeler, köy ve mahalle muhtarlıkları ile özel idaren oluşan yerel yönetimler ise yönetsel alanları oluşturmaktadır (Özçağlar,2018; www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k6552).

Tekirdağ'ın büyükşehir belediyesi kurulmadan önceki idarî şematığı Merkez ilçe olmak üzere toplam 9 ilçe, merkez bucaklar dahil 19 bucak ve 257 köyden oluşuyordu. 6360 sayılı büyükşehir belediyesi kanunu öncesi köy statülerini koruyan idarî birimlerin 2012 yılı toplam nüfusu 93.439'dur. İl ve ilçe merkezliği gibi idarî bir görevi olmayan, belediye teşkilatına sahip şehir, kasaba ya da kasabalaşmamış “belde” olarak tanımlanan yerleşmelerin sayısı Tekirdağ ilinde 24 olup dağılımı Tablo 2'de gösterilmiştir (Koday ve Erhan, 2008, s.245, Özçağlar, 2011, s.62). Belde belediyeleri 2012 yılı toplam nüfusları 169.833 kişi, merkez belediyeleri 589.049 kişidir. Buna göre 2012 yılı Tekirdağ toplam nüfusu 852.321 kişi olup bunun 93.439'unu kır nüfusu, 758.882'ini ise şehir nüfusu oluşturmaktaydı. Büyükşehir kurulmasına dair 6360 sayılı kanunun 3. maddesi gereği belde belediyeleri ve köylerin tüzel kişiliği kaldırılarak bağlı buldukları ilçenin mahallesi olmuşlardır. Böylece Tekirdağ ili 2013 yılı TÜİK nüfus verilerinde kırsal nüfusu yansıtan köy nüfusu verisi bulunmayıp, mahalle nüfusundan ulaşılan ve toplamda 874.475 kişi olan nüfusun tamamı şehir nüfusu olarak yansıtılmaktadır. Bu durum coğrafi araştırmalarda özenle incelenmesi gereken bir konudur. Mevcut düzenlemeler neticesinde büyükşehir belediyesine sahip illerin (30 ilin)

² Ayrıntılı bilgi için bkz. <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/9644.pdf>

³ Ayrıntılı bilgi için bkz. <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/19507.pdf>

nüfus verilerinde artık kırsal nüfus verisi sağlanamamaktadır (Bekdemir, Kocaman, Polat, 2014, s.283).

Tablo 2

2012 yılı Tekirdağ İli Belde Belediyeleri, Köy Sayıları ve Nüfusları

İlçeler	İl Merkezine Uzaklığı	Belediyenin Kurulduğu Yıl	Belde Belediyeleri (6360 sayılı kanun öncesi)	Köy Sayısı ve Nüfusu	
Çerkezköy	60	1911	Kapaklı, Kızılpınar, Veliköy, Karaağaç	5	4.813
Çorlu	38	1878	Ulaş, Velimeşe, Marmaracık, Misinli, Yenice	17	14.298
Ergene*	50	2014	-	-	-
Hayrabolu	52	1923	Çerkezmüsellim, Şalgamlı	46	11.643
Kapaklı*	69	1986-2014	-	-	-
Malkara	56	1923	Balabancık, Kozyörük, Sağlamtaş	70	20.447
MarmaraEreğlisi	40	1958	Yeniçiftlik, Sultanköy	3	752
Muratlı	23	1941	-	16	6.254
Saray	80	1918	Beyazköy, Büyükyoncalı	19	11.529
Süleymanpaşa*	-	1879-2014	Banarlı,Barbaros,Karacakılavuz,Kumbağ	55	15.579
Şarköy	86	1923	Hoşköy, Mürefte	26	8.124

TÜİK, 2012. Kurt vd., 2003.

*6360 sayılı kanunla kurulması kararlaştırılan ilçe ve belediyeler.

2012 yılı 6360 sayılı kanun ve 2013 yılı 6447 sayılı kanunla Türkiye genelinde 14 yeni büyükşehir belediyesi ve 27 ilçe kurulması hükümleri gereğince Tekirdağ ilinin de içinde bulunduğu 14 yeni büyükşehir belediyesi kurularak Türkiye geneli toplam büyükşehir belediye sayısı 30'a çıkmıştır (www.resmigazete.gov.tr/2012). 2004 yılında İstanbul ve Kocaeli'nde uygulamaya konulan büyükşehir belediye yönetim alanının il idarî sınırlarıyla örtüşmesi yönetim modeli, 2012 yılından sonra, önceki 14 (Adana, Ankara, Antalya, Bursa, Diyarbakır, Eskişehir, Erzurum, Gaziantep, İzmir, Kayseri, Konya, Mersin, Sakarya, Samsun) büyükşehir belediyesine ilaveten yeni 14 (Aydın, Balıkesir, Denizli, Hatay, Malatya, Manisa, Kahramanmaraş, Mardin, Muğla, Ordu, Tekirdağ, Trabzon, Şanlıurfa, Van) büyükşehir belediyesi yönetim alanı için de uygulanmıştır. 6360 sayılı kanun gereği Tekirdağ ilinde üç ilçe kurulmuştur. Bunlardan biri, Tekirdağ belediyesinin mahalleleri merkez olmak üzere, Tekirdağ Merkez ilçe sınırları içerisindeki köyler ile belediyelerden oluşan Süleymanpaşa ilçesi olup aynı adla belediyesi kurulmuştur. Diğer, Kapaklı Belediyesi merkez olmak üzere Çerkezköy'e bağlı 5 köyün dahil edilmesi ve Karaağaç beldesinden oluşan Kapaklı ilçesidir ve aynı adla belediyesi kurulmuştur (http://www.resmigazete.gov.tr/2012, Tablo 3).

Tablo 3

Kapaklı İlçesine Bağlanan Belde ve Köyler

Birimin Adı	İlçesi	Bağlı Olduğu Bucak
Karaağaç B. Bld.	Çerkezköy	Merkez
Bahçeağıl	Çerkezköy	Merkez
Yanıktaş	Çerkezköy	Merkez
Karlı	Çerkezköy	Merkez
Pınarca	Çerkezköy	Merkez
Uzunhacı	Çerkezköy	Merkez

<http://www.resmigazete.gov.tr/2012>

Yeni kurulan ilçelerden bir diğeri de Ergene ilçesi olup, Çorlu ilçesine bağlı Marmaracık Belediyesi merkez olmak üzere Ulaş, Misinli, Velimeşe beldeleri ve Çorlu Belediyesi'nin Sağlık ve Yeşiltepe mahalleleri ile 10 köy de dahil edilerek belediyesiyle birlikte kurulmuştur (<http://www.resmigazete.gov.tr/2012>, Tablo 4). Yeni kurulan iki ilçenin Çerkezköy ve Çorlu'nun yönetim alanı içerisinde oluşturmalarıyla her iki ilçenin de yüzölçümlerinin küçülmesine, tarım arazilerinin azalmasına ve sanayi tesislerinin bir kısmının yeni ilçe sınırları içerisinde kalmasına yol açmıştır (Tablo 1).

Tablo 4

Ergene İlçesine Bağlanan Beldeler, Mahalleler ve Köyler

Birimin Adı	İlçesi	Bağlı Olduğu Bucak
Sağlık Mah.	Çorlu	Merkez
Yeşiltepe Mah.	Çorlu	Merkez
Ulaş Belediyesi	Çorlu	Merkez
Misinli B. Bld.	Çorlu	Merkez
Velimeşe B.Bld.	Çorlu	Merkez
Paşaköy	Çorlu	Merkez
Pınarbaşı	Çorlu	Merkez
Ahimehmet	Çorlu	Merkez
İğneler	Çorlu	Merkez
Vakıflar	Çorlu	Merkez
Esenler	Çorlu	Merkez
Kırkgöz	Çorlu	Merkez
Bakırca	Çorlu	Merkez
Karamehmet	Çorlu	Merkez
Yulaflı	Çorlu	Merkez

<http://www.resmigazete.gov.tr/2012>.

Mevcut düzenlemeler neticesinde Tekirdağ ilinde ilçe sayısı 11'e yükselmiştir. Tekirdağ, büyükşehir statüsüne kavuşunca il arazisinin tamamı büyükşehir belediyesi yönetim sınırları içerisinde kalmıştır. Belde belediyeleri kapatılmış, köylerin statüleri değişerek bağlı buldukları ilçenin mahallesi durumuna getirilmiş ve bu kırsal mahallelerin nüfusu kentsel nüfusa dahil edilmiştir.

6360 sayılı büyükşehir yasası yeni büyükşehir belediyelerin kurulmasını sağlarken, altyapının buna hazır olmayışı, artan sorumluluğu yerine getirecek personel eksikliği, uygulamada bilgi eksikliği, ilçe belediyelerine ait olan bazı kamu hizmetlerinin (su işletmesi, otobüs işletmesi, mezarlık hizmetleri...gibi) büyükşehir belediyesine geçmesiyle yaşanan gelir kaybı, yetki karmaşası gibi bazı sorunlar ortaya çıkmıştır.

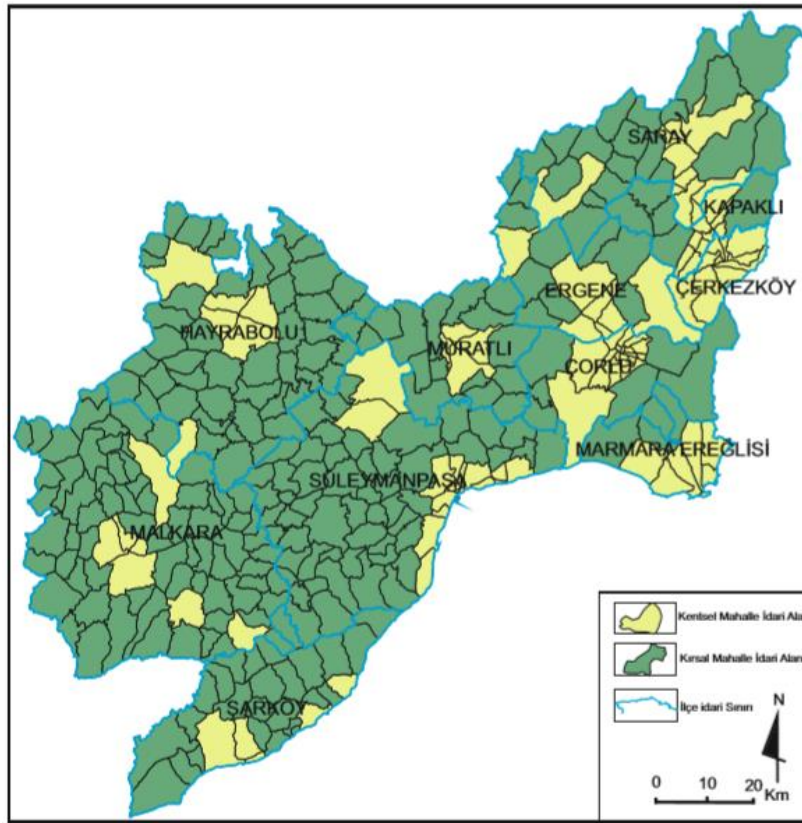
Kırsal Mahalle İdarî Alanları

Büyükşehir belediyesine sahip illerde köy idarî birimlerinin statülerinin değişmesiyle köy idarî alanları olarak tanımlanan sahalalar kırsal mahalle idarî alanı şeklinde ifade edilmektedir. Kırsal mahalleler yerleşme olarak köy niteliği taşımakla birlikte, köy muhtarlığı yerine mahalle muhtarlığı tarafından yönetilen yönetsel alanlardır (Özçağlar,2018). Mahalle muhtarlığı kamu tüzel kişiliğine, kendi bütçesine ve personeline sahip bir yönetim türü değildir. Büyükşehir belediyesi kurulmuş olan illerde 16.545 köyün tüzel kişiliğinin kaldırılarak mahalleye dönüştürülmesiyle, tüzel kişiliğine tanımlanmış hakları da kaybetmişlerdir (Dik, 2014, s.88-90)⁴. Kırsal yönetim alanlarında tek bir yerleşme bulunabileceği gibi iki ya da daha fazla yerleşim birimi bulunabilmektedir. Tek yerleşmeli köyler tek yerleşmeli mahalleye, çok yerleşmeli köyler çok yerleşmeli mahalleye dönüşmüşlerdir (Özçağlar, 2015, s.111) Tekirdağ köyleri genellikle tek yerleşmeli köylerdir. Köy statüsünden mahalle statüsüne geçmiş olan bu yönetsel alanlarda sosyoekonomik faaliyetler aynı şekilde devam etmektedir.

Tekirdağ ilinde 257 kırsal mahalle idarî alanı yer almaktadır. Kırsal mahallelerin ilçelere göre dağılımı incelendiğinde, hemen hemen yüzölçümlerine paralel bir dağılım dikkat çekmektedir (Şekil 3). Kırsal mahalle sayısı en fazla olan ilçe (70) yüzölçümü en büyük olan Malkara ilçesi (1190km²)'dir. İkinci olarak 55 kırsal mahallesi ile yine yüzölçümü büyüklüğü bakımından ikinci sırada olan Süleymanpaşa (1082km²), üçüncü sırada ise 46 kırsal mahallesi ile yüzölçümü büyüklüğü bakımından da üçüncü olan (999km²) Hayrabolu ilçesi gelir. Diğer ilçelerin kırsal mahalle sayıları ise sırasıyla; Şarköy 26, Saray 19, Muratlı 16, Ergene 10, Çorlu 7, Kapaklı 5'tir. En küçük yüzölçümüne sahip olan ilçelerden ikincisi olan Marmara Ereğlisi (194 km²) 3 kırsal mahalleye sahiptir. İlin en küçük yüzölçümüne sahip Çerkezköy ilçesinin ise kırsal mahallesi bulunmamaktadır. Bunun nedeni ise Çerkezköy'e bağlı 5 köyün (Tablo 3) 6360 sayılı büyükşehir belediye kanunu gereği yeni bir ilçe olarak kurulan Kapaklı ilçesine bağlanmasıdır. Aynı kanun ile Çorluya bağlı 17 köyden 7'si Çorlu'da kalmış ve 10'u ise yeni ilçe olan Ergene ilçesine mahalle statüsüyle bağlanmıştır (Tablo 5).

⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz. s. 91.

2004 tarihli 5215 sayılı kanunun 11. maddesi gereği “nüfusu 2000’in altına düşen belediyelerin, Danıştay görüşü ve İçişleri Bakanlığı önerisiyle köye dönüştürülür” hükmüncce Beyazköy belde belediyesinin kapanmaması için Servi Köy, Beyazköy’e bağlanmıştır. 2000 yılı ve öncesi sayımlarda ismi geçen köy, devam eden sayımlarda yer almamıştır. Böylece Saray ilçesine bağlı kırsal mahalle sayısı 19’a düşmüştür. Kırsal alanlarla ilgili tespit edilen diğer bir konu ise köy veya kırsal mahallelerin isim değişikliğidir. Hayrabolu ilçesine bağlı eski adıyla Faraş, Ataköy ismini almıştır. Yine bazı kırsal mahalle isimlerindeki harf değişikliği özellikle Hayrabolu ilçesi bağlılarında dikkat çekicidir. Doğucalı, 2018 nüfus bilgisinde Duğcalı, Lahana-Lahna, Umurca-Umurçu olarak kaydedilmiş kırsal mahallelerdir. Köyden mahalle statüsüne geçirilen kırsal idarî alanların sınırları Tekirdağ ilinde mevcut haliyle kabul edilmiştir.

Şekil 3. Tekirdağ İli Kentsel ve Kırsal Mahalle İdari Alan Haritası

Tablo 5

Tekirdağ İli Kırsal Mahalleler ve Nüfusları (2018)

ÇORLU	Nüfus	KAPAKLI	Nüfus	Tekkeköy	139	Palamut	43
Deregündüzlü	112	Bahçeagıl	522	Teteköy	283	Şenköy	214
Maksutlu	77	Karlı	394	Vakıfgedemir	198	Sofuköy	83
Önerler	3767	Pınarca	1820	Yaylagöne	571	Tepeköy	340
Şahpaz	570	Uzunhacı	379	Yaylaköy	173	Uçmakedere	198
Sarılar	387	Yanıkağıl	1533	Yenice	117	Ulaman	281
		MALKARA	Nüfus	Yenidibek	178	Yayaagaç	315
Seymen	1096	Ahievren	308	Yılanlı	186	Yayköy	217
Türkgücü	1052	Ahmetpaşa	175	Yörücek	239	Yeniköy	654
ERGENE	Nüfus	Aksakal	186	Yörük	255	Yörgüç	300
Ahimehmet	673	Alaybey	373	MARMARAEREĞ.	Nüfus	Yukarıkalamış	218
Bakırca	603	Allışik	170	Çeşmeli	530	SÜLEYMANPAŞA	Nüfus
Esenler	828	Bağpınarı	253	Türkmenli	331	Ahmedikli	132
İğneler	386	Ballı	542	Yakuplu	260	Ahmetçe	79
Karamehmet	934	Ballısule	106	MURATLI	Nüfus	Akçahalil	172
Kırkgöz	1244	Batkın	211	Arzulu	323	Araphacı	110
Paşaköy	202	Bayramtepe	215	Aşağısevindikli	1129	Aşağıkılıçlı	69
Pınarbaşı	824	Çavuşköy	376	Aydinköy	225	Avşar	29
Vakıflar	2311	Çimendere	287	Balabanlı	283	Bıyıkali	667
Yulaflı	616	Çınaraltı	663	Ballıhoca	511	Çanakçı	117
HAYRABOLU	Nüfus	Çınarlıdere	289	Çevrimkaya	78	Dedecik	317
Ataköy(Faraş)	197	Danişment	274	Hanoğlu	124	Demirli	124
Avluobası	127	Davuteli	225	İnanlı	478	Doğrukaracamurat	135
Aydınlar	380	Deliller	153	Kepenekli	104	Evciler	93
Bayramşah	92	Demirci	104	Kırkkepenekli	642	Ferhadanlı	865
Büyükkarakarlı	421	Dereköy	134	Müsellim	77	Gazioğlu	329
Buzağcı	176	Deveci	444	Yavaşa	112	Generli	159
Cambazdere	221	Develi	124	Yeşilsirt	746	Gündüzlü	4938
Canlıdır	115	Doğanköy	304	Yukarısevindikli	531	Güveçli	77
Çene	304	Dolu	408	Yukarısirt	53	Hacıköy	215
Çıkrıkçı	305	Elmalı	324	Yurtbekler	117	Husunlu	289
Dambaşlar	335	Emirali	127	SARAY	Nüfus	İnecik	678
Danişment	333	Esendik	65	Ayvacic	357	Işıklar	318
Delibedir	211	Evrenbey	407	Bahçedere	99	Karabezirgan	131
Duğcalı	55	Gönence	320	Bahçeköy	425	Karaçalı	102
Emiryakup	281	Gözsüz	667	Çayla	410	Karaevli	383
Fahrioğlu	53	Güneşli	95	Çukuryurt	1741	Karahalil	65
Hacilli	33	Hacısungur	321	Demirler	166	Karahisarlı	172
Hasköy	288	Halıç	363	Edirköy	357	Karansıllı	62
Hedeyli	295	Hasköy	286	Göçerler	803	Kaşıkçı	651
İsmailli	95	Hemit	472	Güngörmez	1358	Kayı	316
Kabahöyük	358	Hereke	335	Kadıköy	329	Kazandere	191
Kadriye	322	Izgar	389	Karabürçek	153	Kılavuzlu	159
Kandımaş	145	İbribey	443	Kavacık	253	Kınıklar	126
Karababa	149	İbrice	183	Küçükyoncalı	1829	Köseilyas	286
Karabürçek	161	İshakça	176	Kurtdere	598	Mahramlı	107
Karakavak	236	Kadıköy	332	Osmanlı	217	Naipköy	525
Karayahşi	190	Kalaycı	66	Sefaalan	1216	Nusratfakı	72
Kemaller	182	Karacagür	245	Sinanlı	184	Nusratlı	244
Kılıçlar	219	Karacahalil	430	Sofular	243	Oğuzlu	107
Küçükkarakarlı	97	Karaiğdemir	207	Yuvalı	351	Ormanlı	155
Kurtdere	141	Karamurat	295	ŞARKÖY	Nüfus	Ortaca	309
Kutlugün	277	Kavakçeşme	174	Aşağıkalamış	217	Oruçbeyli	129
Lahna	690	Kermeyan	211	Beyoğlu	185	Osmanlı	319
(Lahana)							
Muzruplu	121	Kiremitlik	197	Bulgur	142	Otmanlı	102
Örey	139	Kırıkali	167	Çengelli	143	Selçuk	362
Övenler	159	Küçükahdır	216	Çınarlı	503	Semetli	262

Parmaksız	92	Kürtüllü	384	Eriklice	1043	Seymenli	164
Soylu	451	Kuyucu	47	Gaziköy	418	Taşamurca	89
Subaşı	388	Mestanlar	202	Gölcük	375	Tatarlı	84
Susuzmüsellim	229	Müstecep	250	Güzelköy	199	Yağcı	563
Tatarlı	215	Pirinççeşme	198	İğdebağları	377	Yayabaşı	95
Temrezli	267	Sarıpolat	178	İshaklı	101	Yazır	142
Umurbey	171	Sarıyar	217	Kirazlı	276	Yenice	234
Umurçu (Umurca)	130	Sarınc	470	Kızılcaterzi	528	Yeniköy	168
Yörgüç	228	Sırtbey	129	Kocaali	265	Yukarıkılıçlı	191
Yörükler	117	Şahin	278	Mursallı	329	Yuva	62

TÜİK, 2018

Kırsal mahallelerin nüfus bilgileri incelendiğinde, en fazla kırsal mahalleye sahip olan Malkara 18.529 nüfusıyla ilk sırada gelir. Onu sırasıyla Süleymanpaşa (17.041 kişi), Saray (11.089 kişi), Hayrabolu (10.191 kişi), Ergene (8.621 kişi), Şarköy (7.964 kişi), Çorlu (7.061 kişi), Muratlı (5.533 kişi), Kapaklı (4.648 kişi) ilçeleri takip eder. En az kırsal mahalleye sahip olan Marmara Ereğlisi ise aynı şekilde kırsal mahalle nüfusu (1.121 kişi) en az olan ilçedir.

Tekirdağ büyükşehir belediyesinin hizmet sınırlarının il mülkî sınırlarıyla birleşmesi neticesinde kırsal mahallelerden geçen ana yolların bakımı büyükşehir belediyesine geçmiştir. Diğer yolların bakımı ise ilçe belediyelerine aittir. Yerleşme içerisindeki yolların yapımı ya da iyileştirmesinde ilçe belediyeleri daha kısa sürede hizmet verirken, büyükşehir belediyesinin sorumlu olduğu ve merkez yerleşme ile bağlantıyı sağlayacak ana yolun yapımı ya da onarımı gecikebilmektedir. Tekirdağ gibi büyükşehir belediyesi yeni kurulmuş illerde, büyükşehir belediyesinin, yönetimi altındaki yerleşim birimlerine hizmet sağlaması (özellikle uzak kırsal mahallelerde) zaman almaktadır. Köylere gelir sağlayan kaynakların (su kaynakları gibi) yönetimi, köylerin tüzel kişiliğinin kalkması neticesinde büyükşehir belediyesine geçmiş ve ilçe belediyeleri gibi kırsal mahalleler de gelir kaybına uğramıştır. Köyler ortak işlerin yürütülmesi için kendi tasarrufunda olan geliri ihtiyaçlarına yönlendirebilirken, kırsal mahalle olmalarıyla yetkilerini kaybetmişlerdir. Kırsal mahallelerde katı atık toplama hizmeti bağlı oldukları ilçe belediyeleri tarafından sağlanmakta, bu durumun sıklığı nüfusa göre değişebilmektedir.

Kentsel Mahalle İdarî Alanları

Kent, şehir yerleşim birimlerine karşılık gelmekle birlikte il merkezi ve ilçe merkezi konumundaki şehir ve kasaba yerleşmelerini içeren bir terimdir (Özçağlar, 2011, s.137-138). Kentsel idarî alan; belediye teşkilatı bulunan il ve ilçe merkezi konumundaki kentsel yerleşmelerle birlikte il ve ilçe merkezliği görevi olmayan belediye örgütlü kentsel yerleşmeleri de (beldeler) kapsamaktadır. Şehir, yöre, memleket anlamına gelen beldeyi,

sonradan kullanılmaya başlanmış idarî bir unvan olarak algılamak gerekir (Koday ve Erhan, 2008, s.242-245). Büyükşehir belediyesi kurulmadan önce Tekirdağ ilinde 1'i il merkezi olmak üzere 9 ilçe merkezi ve 24 belde dahil toplam 33 kentsel idarî alan bulunmaktaydı. 6360 sayılı büyükşehir belediye kanunu ile beldelerin tüzel kişiliğinin kaldırılıp bağlı buldukları ilçenin mahallesi durumuna getirilmesiyle 24 beldenin de statüsü değişmiştir. Böylece kentsel idari alan sayısı 11 olmuştur. Bu kentsel idari alanlar da birçok kentsel mahalleden oluşmaktadır (Tablo 6).

Tablo 6

Tekirdağ İli Kentsel Mahalleler ve Nüfusları (2018)

ÇERKEZKÖY	Nüfus	Balabancık M.	1.041
Bağlık M.	15.624		
Cumhuriyet M.	5.782	Cami Atik M.	13.312
Fatih M.	15.408	Gazibey M.	5.028
Fevzi Paşa M.	18.312	Hacievhat M.	9.387
Gazi Mustafa	19.356	Kozyörük M.	1.272
Kemalpaşa M.			
Gazi Osmanpaşa M.	15.767	Sağlamtaş M.	1.964
İstasyon M.	15.590	Yeni M.	2.225
Kızılpinar M.	38.103	MARMARA EREĞLİSİ	Nüfus
Veliköy M.	8.110	Bahçelievler M.	5.459
Yıldırım Beyazıt M.	14.730	Cedit Ali Paşa M.	2.323
ÇORLU	Nüfus	Dereağzı M.	3.232
Alipaşa M.	9.853	Kamaradere M.	1.073
Cemaliye M.	8.634	Mustafa Kemal Paşa	854
Çobançeşme M.	13.230	Sultanköy M.	2.457
Cumhuriyet M.	668	Yeniçiftlik M.	9.354
Esentepe M.	13.670	MURATLI	Nüfus
Hatip M.	3.364	Fatih M.	4.458
Havuzlar M.	10.320	İstiklal-Kurtpinar M.	7.087
Hıdırağa M.	8.831	KazımDirik-Turan M.	4.519
Hürriyet M.	9805	Muradiye M.	6.939
Kazımiye M.	10.528	SARAY	Nüfus
Kemalettin M.	15.863	Atatürk M.	1.415
Muhittin M.	38.296	Ayaspaşa M.	9.893
Nusratiye M.	19.032	Aziziye M.	2.062
Reşadiye M.	34.575	Beyazköy M.	1.209
Rumeli M.	8.914	Bozoba M.	2.388
Şeyhsinan M.	38.256	Büyükyoncalı M.	2.039
Silahtarağa M.	3.299	Cumhuriyet M.	2.395
Yenice M.	1.610	Kemalpaşa M.	7.468
Zafer M.	7.050	Pazarcık M.	3.081
ERGENE	Nüfus	Yeni M.	6.067
Cumhuriyet M.	6.681	ŞARKÖY	Nüfus
Marmaracık M.	3.546	Camikebir M.	5.577
Misinli M.	1.341	Cumhuriyet M.	6.503
Sağlık M.	12.091	Hoşköy M.	1.562
Ulaş M.	6.028	İstiklal M.	8.446
Velimeşe M.	10.033	Mürefte M.	2.513
Yeşiltepe M.	14.112	SÜLEYMANPAŞA	Nüfus
HAYRABOLU	Nüfus	100.Yıl M.	34.064
Aydınevler M.	6.043	Altınova M.	12.195
Çerkezmüsellim M.	2.438	Aydoğdu M.	11.042
Hisar M.	3.011	Bahçelievler M.	1.948
İlyas M.	6.993	Banarlı M.	796
Kahya M.	2.113	Barbaros M.	5.084
Şalgamlı M.	1.345	Çınarlı M.	24.270
KAPAKLI	Nüfus	Değirmenaltı M.	2.061
Atatürk M.	28.878	Ertuğrul M.	3.049
Bahçelievler .	15.309	Eskicami-Ortacami	14.275

Cumhuriyet M.	31.234	Gündoğdu M.	19.543
Fatih M.	4.806	Hürriyet M.	27.273
İnönü M.	12.431	Karacakılavuz M.	2.861
İsmetpaşa M.	10.727	Karadeniz M.	4.043
Karaağaç M.	4.186	Kumbağ M.	2.309
Kazımkarabekir M.	2.231	Namık Kemal M.	2.751
Mimar Sinan M.	2.423	Yavuz M.	7.920
MALKARA	Nüfus	Zafer M.	7.435

TÜİK, 2018.

Tekirdağ ili genelinde toplam kentsel mahalle sayısı 102'dir (Tablo 6, Şekil 3). Kentsel mahalle sayısı en fazla (19 mahalle) olan ilçe sahip olduğu sanayi imkânları ile nüfusu büyük oranda kendine çeken ve hızla büyüyen Çorlu ilçesidir. İkinci sırada ise Tekirdağ ilinin il merkezi konumundaki Süleymanpaşa ilçesi (18 mahalle) gelmektedir. Bunları sırasıyla, Çerkezköy ve Saray (10 mahalle), Kapaklı (9 mahalle), Malkara, Ergene ve Marmara Ereğlisi (7 mahalle), Hayrabolu (6 mahalle), Şarköy (5 mahalle), Muratlı (4 mahalle) takip etmektedir (Tablo 6).

Kentsel mahallelerin 2018 yılı nüfus verileri incelendiğinde, 255.798 kişi ile en fazla nüfusun Çorlu'da yaşadığı ortaya çıkar. Çorlu'dan sonra en kalabalık nüfusa sahip ilçe merkezleri Süleymanpaşa (182.919 kişi), Çerkezköy (166.782 kişi) ve Kapaklı (112.225 kişi)'dir. Bu ilçelerin merkezini oluşturan kentsel mahallelerin nüfusu 100.000'nin üzerindedir. Çorlu, Çerkezköy ve Çerkezköy'den ayrılarak kurulmuş olan Kapaklı ilçelerinde nüfusun toplanmasını sağlayan faktör sanayi faaliyetleri olmuştur. İl merkezini oluşturan Süleymanpaşa ise sahip olduğu konum özellikleri, eğitim olanakları, yönetim fonksiyonu gibi faktörler neticesinde nüfusu kendine çekmektedir. Ayrıca deniz kıyısı yerleşmesi olan Süleymanpaşa'nın sayfiye özelliği taşıyan bazı mahallelerinin (Kumbağ, Barbaros) nüfusu yaz döneminde daha da artmaktadır. Aynı şekilde Marmara Ereğlisi, Çorlu Yenice, Şarköy kıyı yerleşmelerinde ikincil evlere sahip sayfiye alanları yazın nüfusun arttığı yerleşmelerdir. Kentsel nüfus büyüklüğüne göre diğer ilçeler sırasıyla; Ergene 53.832 kişi, Saray 38.017 kişi, Malkara 34.229 kişi, Marmara Ereğlisi 24.752 kişi, Şarköy 24.601 kişi, Muratlı 23.003 kişi ve Hayrabolu 21.943 kişi nüfusa sahiptir (Tablo 6).

Sonuç

Kamu hizmetlerinin etkin bir şekilde halka ulaştırılabilmesi için nüfusu 750.000'i yakalayan illerde, il belediyeleri büyükşehir belediyelerine dönüştürülmektedir. Ülkemizde mevcut 16 büyükşehir belediyesine ilaveten 2012 yılı 6360 sayılı yasayla Tekirdağ'ın da içinde bulunduğu 14 ilde büyükşehir belediyesi kurulmuştur. Bu dönüşüm beldelerin kapanmasını, köylerin tüzel kişiliğini kaybederek mahalleye geçişlerini sağlamıştır. Büyükşehir belediyesinin yönetim alanı il sınırlarıyla örtüşmüştür. Hizmet yelpazesi geniş

olan, kamu yatırımlarının uygulayıcısı İl Özel İdareleri, büyükşehir belediyelerinin kurulduğu illerde kapanarak yerine denetleyici konumda Yatırım İzleme Koordinasyon Başkanlığı kurulmuştur. Büyükşehir belediyeçiliği, hizmetlerin tek merkezden yürütülmesi ve koordinasyon bütünlüğünü sağlamak amacıyla taşımakla birlikte yerel yönetimlerin bazı problemlerle karşılaşması söz konusudur. Süleymanpaşa ilçesinde büyükşehir belediyesi ve ilçe belediyesi arasında özellikle yol onarımında, görev karmaşası nedeniyle yapılacak iş gecikmekte bu durumda yerleşme sakinleri mağdur olmaktadır. Gerek ilçe belediyeleri ve gerekse köyler, gelir kaynaklarını oluşturan (su işletmesi, otobüs işletmesi, hal işletmesi, mezarlık hizmetleri) hizmetlerin büyükşehir belediyesine geçmesiyle gelir kaybına uğramıştır. Köy statüsüne sahip yerleşmeler, gelir kaynakları vasıtasıyla köyün ihtiyaçlarını kısa sürede giderilebilmekte iken, mahalle statüsüne geçince gelir kaynaklarını ve yetkilerini kaybetmişlerdir. Kırsal mahalle, idarî alanı içerisinde yapılacak olan herhangi bir düzenlemede ya büyükşehir belediyesinin ya da ilçe belediyesinin hizmet getirmesini beklemek durumundadır. Bu alanda ise talepler öncelikle ilçe belediyelerine iletilmekte fakat yetkileri alınan ilçe belediyeleri taleplere cevap verememektedir. Merkezden uzakta olan ilçe ve kırsal mahallelere hizmetlerin sağlanmasında eşitsizlik yaşanabilmektedir. Karmaşanın yaşandığı (yol, zabıta, mezarlık hizmetleri... gibi) konularda, büyükşehir belediyelerinin kırsal alanlar üzerindeki yetki ve gelirlerinin, yeni bir düzenlemeyle ilçe belediyelerine verilmesi, hizmet alanlarını daha iyi tanıyan ilçe belediyelerinin yönetim sahalarında etkin olmalarını sağlayacaktır. Tekirdağ il belediyesinin büyükşehir belediyesine dönüştürülmesiyle yeni bir yapılanma süreci içine girilmiştir. Hizmet alanı büyümüş, özellikle yeni kurulan ilçelerde belde belediyeleri daha küçük bir alana hizmet verirken, bu alan genişlemiş ve bu geçiş sürecinde bilgi ve uygulamada eksikler yaşanmış, personel ihtiyacı doğmuştur. Yeni yönetim modeli hususunda ilçelerde, yönetimi büyükşehir belediyesine geçen birimlerde görevli personele verilecek olan eğitimler uyum sürecini kolaylaştırılacaktır.

İstanbul'un yanı başında, büyüyen sanayisi, liman olanakları, elverişli konum özellikleri Tekirdağ'ın gelişmesinde etkili olurken, son yıllarda özellikle göç kaynaklı nüfus artışı dikkat çekicidir. Tekirdağ'ın son 10 yıllık (2008-2018) aldığı göç, nüfus artışını desteklemiştir. Başta çevre illerden olmak kaydıyla Türkiye genelinden göç almaktadır. İstanbul, Edirne, Kırklareli en fazla göç aldığı illerdir. İstanbul'dan büyükşehir belediyesi kurulmadan önce 15 bin ile 17 bin arasında nüfus göç ederken, 2014 yılından itibaren bu sayı 20 binin üzerine (21.279 kişi) çıkmıştır. Bu süreç içerisinde maksimum değeri ise 2016 yılında (25.422 kişi) yakalamıştır. İstanbul'dan sonra en fazla göç aldığı il olan Edirne'den ise on yıllık süreçte göç eden nüfus yıllık 2 binin üzerinde gerçekleşmiş ve maksimum değere

2014 yılında 2995 kişi ile ulaşmıştır. En fazla göç aldığı illerden üçüncü sırada gelen Kırklareli'nden ise Edirne gibi göç eden insan sayısı 2 binin üzerinde gerçekleşmiş ve en fazla göçü 2393 kişi ile 2014 yılında almıştır. Bunlara ilave olarak özellikle büyükşehir belediyesinin kurulmasından sonra Ankara, Tokat, Samsun, İzmir, Erzurum, Van göç eden insan sayısı binin üzerinde gerçekleşmiş olan illerdir. Mevcut süreçte zaman zaman diğer illerden Kars (2014 yılı 1.081 kişi) ve Ordu'dan (2017 yılı 1.005 kişi) binin üzerinde göç gerçekleşmiştir (TÜİK, 2008-2018). 2014-2015 yılında iller arasında pozitif göç etkinliğinin en yüksek olduğu il %23,24 etkinlik değeri ile Tekirdağ ili olmuştur (Birinci, 2017, s.84). Bu hızlı nüfus artışı beraberinde düzensiz yapılaşma, yeşil alanların ortadan kalkması, alt yapı sorunları gibi problemlere yol açmakla birlikte, özellikle kıyı yerleşmelerinde yazın artan nüfus çevre üzerinde baskıyı artırmaktadır. Diğer taraftan sanayi faaliyetlerinin hava, toprak ve su kirliliği üzerindeki etkileri, nüfusun çevre baskısının yanı sıra karşılaşılan sorunlar arasındadır. İl merkezi için artan trafik baskısına karşı yeni yolların yapımı, mevcut yolların genişletilmesi ve otopark ihtiyacı öncelik taşımaktadır. Gerek konum özellikleri ve gerekse sanayi ve nüfus özellikleriyle bu dönüşüm sürecini geçiren illerin önemli bir örneğini teşkil eden Tekirdağ'ın gelişimine katkı sağlayacak projelerin, mevcut sorunların göz önünde bulundurularak planlanması büyük önem taşımaktadır. Dolayısıyla hizmet alanı tüm ili kapsayan büyükşehir belediyelerine büyük sorumluluk düşmektedir.

Kaynakça

- Aktepe, M. (1993). Çimbi. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, 8, 317-318.
- Ateş, H. (2009). *Kuzey Marmara sahilleri ve ard alanında şehirleşmenin tarihi süreci: XVI-XVII. yüzyıllarda Tekirdağ ve yöresi* (Yayınlanmamış doktora tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Behar, C. (1996). *Tarihi istatistikler dizisi, 2: Osmanlı İmparatorluğu'nun ve Türkiye'nin nüfusu 1500-1927*. Ankara: Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Yayınları.
- Bekdemir, Ü., Kocaman, S., Polat, S. (2014). Yeni büyükşehir yasası sonrasında Türkiye'de şehir nüfusu ve şehir yerleşmeleri. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 19 (32), 277-297.
- Birinci, S. (2017). Türkiye'de göç etkinliği, nüfus devinimi ve nüfus değişimi (2014-2015), *Türk Coğrafya Dergisi*, 69, 81-88.
- Darkot, B. (1979). Tekirdağ. *MEB İslam Ansiklopedisi* içinde (s.133-135). İstanbul: MEB Yayınları.
- Dik, E. (2014). 6360 sayılı kanun bağlamında köylerin mahalleye çevrilmesi sorunu, *Mülkiye Dergisi*, 38 (1). 75-102.
- Eroğlu, İ. (2016). Tekirdağ limanının coğrafi özellikleri ve Türkiye limanları arasındaki yeri. *Humanitas*, 4 (7), 189-213.
- Kahraman S.A. (2011). *Evliya Çelebi seyahatnamesi*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Gökbilgin, M. T. (1954). *XV.-XVI. asırda Edirne ve Paşa Livası- vakıflar, mülkler-mukataalar*. İstanbul: İşaret Yayınları
- Göktepe, K. (2014) Türkiye Trakya'sında nüfus ve iskan politikaları (1830-1914), *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16 (2), 99-123.
- Güran, T. (1997). *Osmanlı Devleti'nin ilk istatistik yıllığı 1897*, Ankara: Devlet İstatistik Enstitüsü Yayınları.
- İnan, H. (2006). Trakya ekonomisinin gelişmesinde tarım sektörünün yeri ve önemi, *Tekirdağ İlinin Ekonomik Gelişmesi -İktisadi Araştırmalar Vakfı*, İstanbul.
- İncekara, A. (2006). Tekirdağ ilinin ekonomik gelişmesinde sanayi sektörünün yeri ve önemi. *Tekirdağ İlinin Ekonomik Gelişmesi*. İktisadi Araştırmalar Vakfı, İstanbul.
- Kanal, H. (2015). *20. yüzyıl başlarında Tekirdağ Sancağı (1900-1912)*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya.

Erhan, K. (2020). İdari coğrafya açısından bir inceleme: Tekirdağ ili. *Humanitas*, 8(15), 154-174

Karal, E.Z. (1995). *Osmanlı İmparatorluğu'nda ilk nüfus sayımı 1831* (2. baskı), Ankara: T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası.

Koçman, A. (1993). *Türkiye İklimi*, İzmir: Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.

Koday, Z., Erhan, K. (2008). Erzurum ilinin idari coğrafya analizi, *Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 8(41), 231-248.

Koday, Z., Erhan, K. (2013). Rize ilinin idari coğrafya analizi, *Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 50, 39-54.

Koday, Z., Erhan, K. (2015). Türkiye'de mülki idare bölümlerindeki ve belediye sınırlarındaki değişikliğin coğrafi araştırmalara etkisi (Artvin, Erzurum, Rize örneği). S. Zaman, O., Coşkun (Ed.) *Coğrafyaya Adanmış Bir Ömür: Prof. Dr. Hayati Doğanay* (1.baskı) içinde (s.429-446). Ankara: Pegem Yayınları.

Koday, Z., Erhan, K., Akbaş, F. (2016). Manisa ilinin idari coğrafya analizi, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 20 (2),537-558.

Kurt, S., Ertunç, V., Çevik, M., Korkmaz, A., Işın, M.A., Serez, M., Ertun, E., Şemkin, D., Gaytancıoğlu, O. ve Kubaş, A. (2003). *Yaşayan Tekirdağ*. Tekirdağ: Tekirdağ Valiliği Yayınları.

On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmialtı İlçe Kurulması İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (2012, 6 Aralık). *Resmi Gazete* (Sayı: 6360).<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/12/20121206-1.htm>.

Özçağlar, A. (2011). *İdari coğrafya*, Ankara: Ümit Yayınevi.

Özçağlar, A. (2015). *Yönetmelik coğrafya*, Ankara: Nika Yayınevi.

Özçağlar, A. (2018, Şubat). İdari coğrafya açısından mülki ve yerel sınırlar, kavramlar, mülki idari alanları sayısallaştırma projesi, *Ankara Farkındalık Çalıştayı*, Ankara.

Özey, R. (2002). 19. asırda Edirne vilayeti coğrafyası. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 6, 1-36.

Özşahin, E. (2015). Tekirdağ'da kentsel gelişim ve jeomorfolojik birimler arasındaki ilişkinin zamansal değişimi. *Turkish Studies-International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 10 (1), 579-602.

Özşahin, E., Pektezel, H., Eroğlu, İ. (2016). Tekirdağ şehri ve yakın çevresinde arazi kullanımının zamansal ve mekansal değişimi, *ZfWT*, 8 (1), 307-326.

Serez, M.S. (2006). *Osmanlı döneminde Tekfurdağ (Tekirdağ) salnameleri (yıllıklar)*. Ankara:Dönmez Yayınevi.

- Erhan, K. (2020). İdari coğrafya açısından bir inceleme: Tekirdağ ili. *Humanitas*, 8(15), 154-174**
- Serez, M.S. (2014). *Tekirdağ tarihi coğrafyası araştırmaları II, odalar ve dernekler*. Ankara: Dönmez Yayınevi.
- Şahin, V. (2014). Tekirdağ ilinde nüfus ve yerleşmenin coğrafi analizi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7 (35), 345-357.
- T.C. Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğü-Genel Gerekçe (2012, 8 Ekim). <https://www2.tbmm.gov.tr/d24/1/1-0690>.
- Türkiye İstatistik Kurumu, (2019). *2008-2018 adrese dayalı nüfus kayıt sistemi*. <http://tuikapp.tuik.gov.tr/adnksdagitapp/adnks>.
- Tuncel, M. (2011). Tekirdağ (bugünkü Tekirdağ). *TDV İslam Ansiklopedisi*, 40, 362-364.
- Tuncel, M. (2015, Mart). Türkiye’de kıyı taraçaları üzerinde kurulan şehirler: Tekirdağ örneği, M.Yıldız (Ed.) *Rodosto’dan Süleymanpaşa’ya Tekirdağ içinde* (s.63-66). İstanbul: Kitabevi Yayınları.
- Yeniden (78) Kaza Kurulması ve İzmir Vilayetine Bağlı Kuşadası Kazasının Aydın Vilayetine Bağlanması Hakkında Kanun (1957, 27 Haziran). *Resmi Gazete* (Sayı: 9644). <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/9644.pdf>.
- 103 İlçe Kurulması Hakkında Kanun (1987, 4 Temmuz). *Resmi Gazete* (Sayı:19507). <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/19507.pdf>.